

De sores van een beginnend imker

Imkeren een ontspannende bezigheid? Je zou er haast aan gaan twifelen als je leest waarmee beginnende imkers rekening moeten houden. Neem nou louter de mooie junimaand als een aflegger is gemaakt en er een nieuwe koningin wordt gekweekt in een bevruchtungskastje of groot volk.

De kopzorgen van een beginnend imker op rij

1. Heeft de aflegger wel voldoende bijen en/of voer meegekregen? De eerste dagen is er geen bij aan de vliegopening te zien.
2. Is de vliegopening wel klein genoeg. Bij weinig of geen dracht is zelfs een vingerhoedbreed gaatje te groot om vreemde bijen, gemakshalve rovers genoemd, te weren.
3. Geef ze een plek in de zon, maar pas op dat ze niet te warm staan.
4. Worden koninginnen gekweekt in bevruchtungskastjes met een minimaal aantal bijen, zorg er dan voor dat deze kastjes voldoende zijn geïsoleerd. De ervaring heeft geleerd dat bij een langere periode drögend weer met noord-oosten wind nachtvorst vaak voorkomt.
5. Verander niets in de naaste omgeving van grote en kleine volkjes met onbevruchte koningin zolang de bruidsvlucht nog niet heeft plaatsgevonden. Vanaf de zevende dag vanaf haar geboorte kan de koningin op bruidsvlucht gaan. Daaraan voorafgaand maakt ze een aantal oriënteringsvluchten. Blijf in die periode overdag uit de buurt van de volkjes.
6. Zet de bevruchtingsvolkjes bij voorkeur op een afzonderlijke plek om te voorkomen dat de koningin, terugkerend van haar bruidsvlucht, in de war wordt gebracht door stertselende bijen van de buurvinken als daar jonge bijen massaal invliegen.
7. Wacht met inspectie van deze volkjes tot er regelmatig stuifmeel wordt gehaald.
8. Houdt een inspectie kort, de koningin kan worden ingebald. Is er nog voldoende voer?
9. Heeft de koningin vanuit een groot volk haar bruidsvlucht gemaakt, dan blijken er bij de eerste inspectie vaak een paar redcellen aanwezig, hier en daar twee eitjes in een cel en soms ook al belegde darrecellen?!
10. Bij warm weer kan meermalen een bruidszwerm afkomen.

Hoe gaan we met deze moeilijkheden om?

1. Als stelregel houd ik aan dat elke derde raat van een aflegger een raat vol voer moet zijn. De in het voorjaar weggenomen raten wintervoer komen nu goed van pas. Let ook op voldoende stuifmeel want er wordt een 'kunst'zwerm gemaakt die onevenwichtig van opbouw wordt als de aflegger op dezelfde bijenstand blijft. De vliegbijen keren terug naar de plek waarop ze zijn ingevlogen en we zadelen de zwerm wel op met broed in alle stadia dat verzorging nodig heeft. Sluit de eerste dag het vlieggat om sterk afvliegen te voorkomen. Geef voldoende lucht en houdt de aflegger uit de volle zon. Een paar dagen na het openen van het vlieggat zijn de meeste 'spijtoptant'vliegbijen terug gevlogen. Geef nu in de avond wat vloeibaar voedsel, een deel suiker op vijf delen water, in een pot met geperforeerd deksel direct boven het volk. Dus geen voerbak gebruiken, die wordt door de grote afstand vaak niet in gebruik genomen. Het open broed heeft vocht nodig, vandaar die slappe suikeroplossing. Houdt de vliegopening klein. Na een dag of vier een snelle controle of de aflegger niet te veel is afgevlogen. Elke raat met broed moet flink met bijen zijn bezet. Tot een week na het maken van de aflegger kunnen er nog jonge bijen uit het oorspronkelijke volk aan worden toegevoegd zonder vechterij. Hoe komen we aan de jonge bijen? Neem uit het moederloze volk raten met uitlopend broed, schud deze licht af, de vliegbijen verlaten de raat en de overgebleven bijen worden nu afgeschud boven de aflegger. Ook kan een raat uitlopend broed worden overgehangen. Broedafleggers geven de mogelijkheid tot een gecombineerde varroamijtbestrijding. Een broedaflegger wordt gemaakt door een broedbak met koningin tot aflegger te promoveren waarbij van te voren de koningin onder het moederrooster is gebracht.
2. Het is duidelijk dat er de eerste dagen na het maken van de aflegger hoofdzakelijk vertrekkende bijen zijn. Houdt de vliegopening klein tot er een flinke vlucht is van terugkerende bijen met stuifmeel.
3. t/m 5. Deze punten spreken voor zich.
6. Een afzonderlijke plek voor de bevruchtingsvolkjes is de wens van velen, maar moeilijk te realiseren. Lang geleden toen ik een paar jaar met een Carnicakoningin werkte nam ik de bevruchtingsvolkjes mee naar de ouderlijke woning waar ze koel werden weggezet tot in de namiddag. Dan kwamen ze in de achtertuin (servetgrootte) te

staan in de zon en kregen honingwater gevoerd.

Dat had drukke vlucht van bijen/koningin en darren tot gevolg terwijl darren van andere volken al thuis waren. De koninginnen raakten bevrucht.

9. Geen paniek. De beschreven situatie komt meermalen voor. Laten we het er maar op houden dat de koningin nog niet de juiste versnelling heeft gevonden en het volk reageert door het bouwen van redcellen. Bij een volgende controle ziet alles er weer normaal uit.
10. Het 'waarom' van dit gedrag is niet duidelijk. Het treedt vooral op als de kunstzwerm wordt gemaakt als er al zwermneiging aanwezig is en het volk een warme standplaats heeft.

Zwerm in een spouwmuur, en nu?

Veel huizen hebben tegenwoordig een spouwmuur met ventilatiespleten naar buiten. Het is erg aantrekkelijk voor bijenzwermen om zich in de spouw te vestigen. Wat te doen? Muur openhakken, boze huisbaas en boze bijen! Het kan eenvoudiger, maar wel even knutselen, door gebruik te maken van een bijenuitlaat voor of in de spleet in de muur met daaraan gekoppeld een zesramer met kunstraat en een uitgebouwde raat met broed. Het geheel moet zo gemaakt worden dat de bijen via de uitlaat in de zesramer komen. Natuurlijk de vliegpleet open. De bijen kunnen niet meer terug in de spouw en blijven in het kastje. De koningin zal spoedig door gebrek aan bijen en voer volgen. Dan het kastje minstens 3-5 km verplaatsen om terugvliegen te voorkomen. Aldus Jan Vermande in 'De Stertselaar'.

Agressiviteit in de bijenwereld?

Dinsdag 19 mei 1992 bezochten we het koolzaad ergens onder Almere. Harry om een twee dagen hier voor geschepte zwerm met zijn moederloze volk in de polder te verenigen, ikzelf om mijn volken op doppen te controleren. De standplaats was snel gevonden. Hier en daar waren imkers met hun bijen bezig. Niets vermoedend togen we aan het werk. Raar dat in de polder een imker, compleet met bijenkap en pijp, bezig was met een poging om het record marathonlopen op zijn naam te brengen daarbij gesponsord door een hele zwerm bijen! Hij riep ons nog wel toe dat hij een veel te dunne broek had aangetrokken. Ach, dachten we 'Het zij zo'.

We prezen ons gelukkig met onze rustige volken. Tot op het moment dat ik twee aan elkaar gekitte broedkamerramen van elkaar trok en er wat 'open'

honing wegvloede. De bijen werden furieus. Harry, die het gaas rondom zijn pijpopening wat al te grofmazig had uitgerekt waardoor nijdassen naar binnen drongen, vloog het eerste weg. Zelf werd ik vrijwel onmiddellijk daarna dwars door het gaas heen in de punt van mijn neus gestoken. Harry wist met de vingervlugheid van een zakkenroller een tweede bijenkap onder zijn eerste aan te brengen. We moesten terug om het werk af te maken. Het lukte in wolken van rook met constant aanvallende bijen (wordt vervolgd).

Het weer in juni, juli en augustus

Tot slot het karakter van het weer in juni, juli en augustus in de afgelopen vijf jaren. Als landelijk gemiddelde voor juni, over de periode 1961-90 geldt 196 uren zon, 65 millimeter neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur voor het midden van het land van 19,9°C.

De maanden juli en augustus bereikten over de periode 1961-1990 een landelijk gemiddeld aantal uren zon van 191 en 187, 70 en 68 mm neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 20,7 respectievelijk 21, 0 °C.

Juni-maanden

Jaar	Zon	(uren)	Neerslag(mm)	Max.temp. (°C)
1989	zonnig	(255)	normaal	warm (20,3)
1990	z. somber	(130)	normaal	normaal
1991	z. somber	(119)	zeer nat (122)	zeer koud (16,0)
1992	zonnig	(232)	normaal	zeer warm (22,3)
1993	normaal		droog (40)	normaal

Juli-maanden

Jaar	Zon	(uren)	Neerslag(mm)	Max.temp. (°C)
1989	zonnig		droog (50)	warm (22,5)
1990	z. zonnig	(255)	droog (48)	normaal
1991	zonnig	(236)	vrij droog	warm (22,7)
1992	normaal		normaal	zeer warm (23,4)
1993	somber		zeer nat (130)	koel

Augustus-maanden

Jaar	Zon	(uren)	Neerslag(mm)	Max.temp. (°C)
1989	normaal		droog (54)	warm (21,8)
1990	zonnig	(225)	droog (49)	zeer warm (23,7)
1991	zonnig	(232)	zeer droog (16)	zeer warm (23,6)
1992	normaal		zeer nat (130)	warm (22,6)
1993	somber		normaal	koel (19,8)

Geraadpleegd

Saleh-Mghir, E., Darchen, R., (1992) Le role de la reine dans la tolerance entre les ouvrières. Apidologie.

Vermande, J., Hoe krijgen we een bijenzwerm uit een spouwmuur, 'De Stertselaar 14(03): 10

Dijk, G. van, Neemt de agressiviteit in de (bijen)wereld toe? De Vliegplank 4(05): 10 (eerste deel).